

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA PODNIKOVÉHO MANAŽMENTU

Evidenčné číslo: 104002/B/2023/36122176490726404

**ŠPECIFIKÁ FINANCOVANIA NEZISKOVÝCH
ORGANIZÁCIÍ V SR**

Bakalárska práca

2023

Emília Palkechová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA PODNIKOVÉHO MANAŽMENTU

**ŠPECIFIKÁ FINANCOVANIA NEZISKOVÝCH
ORGANIZÁCIÍ V SR**

Bakalárska práca

Študijný program: Ekonomika a manažment podniku

Študijný odbor: Ekonómia a manažment podniku

Školiace pracovisko: Katedra podnikovohospodárska

Vedúci záverečnej práce: PhDr. Ing. Sylvia Bukovová, PhD.

Pod'akovanie

Ďakujem PhDr. Ing. Sylvii Bukovovej, PhD. za trpezlivosť, ochotu, cenné rady a usmernenie pri písaní bakalárskej práce.

Abstrakt

PALKECHOVÁ, Emília: Špecifiká financovania neziskových organizácií v SR. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta podnikového manažment; Katedra podnikovohospodárska. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Ing. Sylvia Bukovová, PhD., Bratislava: FPM, 2023, počet strán 44.

Cieľom bakalárskej záverečnej práce je vymedziť a charakterizovať súkromné neziskové organizácie v SR so zameraním na špecifiká ich financovania a následne aplikovať získané teoretické poznatky vo vybranej neziskovej organizácii. Bakalárska práca sa skladá zo 7 kapitol. Obsahuje 6 tabuliek a dva grafy. Prvé 4 kapitoly sú čisto teoretické, obsahujú objasnenie a základnú charakteristiku neziskových organizácií v podmienkach SR, stručný prehľad vývoja neziskových organizácií SR v čase, právnu a legislatívnu úpravu a najpodstatnejšiu kapitolu zameranú na financovanie neziskových organizácií. V piatej a šiestej kapitole uvádzame hlavný cieľ a parciálne ciele práce. Tiež v tejto časti práce uvádzame metódy a metodiku skúmania, ktorú sme využívali pri tvorbe bakalárskej práce. V poslednej kapitole charakterizujeme, analyzujeme činnosť a spôsob financovania konkrétnej vybranej neziskovej organizácie. Pri analýze kladieme dôraz na vývoj štruktúry príjmov a výdavkov, taktiež sa zameriavame na zhodnotenie celkovej finančnej situácie skúmanej organizácie a v neposlednom rade prezentujeme návrhy na zlepšenie a zefektívnenie spôsobu financovania organizácie.

Kľúčové slová: financovanie, nezisková organizácia, tretí sektor, nadácia, občianske združenie, neinvestičný fond, MVO, MNO, fundraising, tretí sektor, samofinancovanie

Abstract

PALKECHOVÁ, Emília: Specifics of financing non-profit organizations in the Slovak Republic. - University of Economics in Bratislava. Faculty of Business Management; Department of Business Administration. - Thesis supervisor: PhDr. Ing. Sylvia Bukovová, PhD., Bratislava: FPM, 2023, 44 pages

The aim of the bachelor thesis is to define and characterize private non - profit organizations in the Slovak Republic with a focus on the specifics of their financing and then apply the acquired theoretical knowledge in a selected non - profit organization. The bachelor thesis consists of 7 chapters. It contains 6 tables and two graphs. The first 4 chapters are purely theoretical, contain clarification and basic characteristics of non-profit organizations in the Slovak Republic, a brief overview of the development of non-profit organizations in Slovakia, legal and legislative regulation and the most important chapter focused on financing non-profit organizations. In the fifth and sixth chapters we present the main goal and partial goals of the work. Also in this part of the work we present the methods and methodology of research, which we used in creating the bachelor's thesis. In the last chapter we characterize, analyze the activity and method of financing a specific selected non-profit organization. In the analysis, we emphasize the development of the structure of income and expenditure, we also focus on evaluating the overall financial situation of the surveyed organization and, last but not least, we present proposals to improve and streamline the way the organization is financed.

Keywords: funding, non-profit organization, third sector, foundation, civic association, non-investment fund, fundrising, third sector, self-financing

Obsah

Úvod.....	7
1 Tretí sektor v podmienkach SR	8
1.1 Charakteristika neziskových organizácií.....	9
2 Vývoj tretieho sektora v podmienkach SR v čase	12
2.1 Tretí sektor na Slovensku do roku 1989	13
2.2 Tretí sektor na Slovensku po roku 1989	14
3 Právna úprava a legislatívna štruktúra.....	16
3.1 Nadácia.....	16
3.2 Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby	17
3.3 Neinvestičný fond	18
3.4 Občianske združenie, odborová organizácia a organizácia zamestnávateľov	18
4 Financovanie neziskových organizácií	19
4.1 Externé zdroje financovania tretieho sektora	21
4.1.1 Verejné zdroje financovania mimovládnych organizácií	22
4.1.2 Financovanie neziskových organizácií zo súkromných zdrojov	25
4.1.3 Financovanie neziskových organizácií z individuálnych zdrojov	26
4.2 Samofinancovanie	27
4.2 Fundraising.....	28
4.3.1 Fundraisingový projekt.....	28
4.3.2 Metódy fundraisingu	29
4.3.3 Osobnosť fundraisora	29
5 Cieľ práce	30
6 Metodika práce a metódy skúmania	31
7 Analýza neziskovej organizácie Dobrý Anjel	32
7.1 Charakteristika neziskovej organizácie Dobrý Anjel.....	32
7.2 Financovanie neziskovej organizácie Dobrý Anjel.....	33
7.2.1 Výsledky hospodárenia neziskovej organizácie	33
7.2.2 Štruktúra príjmov v rokoch 2019- 2022	34
7.2.3 Štruktúra výdavkov v rokoch 2019- 2022	37
7.2.4. Štruktúra financovania prevádzky neziskovej organizácie	39
7.3 Diskusia.....	40
Záver	42
Zoznam použitej literatúry.....	43

Úvod

Témou bakalárskej práce je charakterizovanie súkromných neziskových organizácií v SR so zameraním na špecifiká ich financovania a následné aplikovanie získaných teoretických poznatkov vo vybranej neziskovej organizácii.

Základným predpokladom pre úspešné napĺňanie poslání, cieľov a motívov neziskových organizácií je zdravé financovanie. Bez zabezpečenia zdravého diverzifikovaného financovania je existencia daných organizácií ohrozená. Práve z tohto dôvodu je financovanie neziskových organizácií kľúčové a práve z tohto dôvodu sa stalo hlavnou témou tejto bakalárskej práce.

Bakalársku prácu rozdeľujeme do dvoch častí. Prvá časť je teoretická, popisujeme v nej získané poznatky z odbornej literatúry. Táto časť je rozdelená do viacerých kapitol a podkapitol, v ktorých je priblížená problematika samotného tretieho sektora, histórie vývoja neziskového sektora v podmienkach SR, právnej úpravy a legislatívnej štruktúry a v neposlednom rade obsahuje najpodstatnejšiu časť našej práce- financovanie neziskových organizácií. V druhej časti práce analyzujeme vybranú neziskovú organizáciu, pri analýze využívame poznatky získané z odbornej literatúry. V tejto časti sme sa bližšie zamerali na spôsob financovania danej organizácie, priblížili sme druhy príjmov organizácie, na to akým spôsobom vznikli a na schopnosť napĺňania cieľov organizácie. Zameriavame sa na navrhnutie zlepšenia daného systému financovania neziskovej organizácie.

Úmysel bakalárskej práce nie je len v rozširovaní teoretických poznatkov o danej problematike, ale aj poukázanie na spôsob financovania v danej organizácii.

1 Tretí sektor v podmienkach SR

Na začiatku tejto bakalárskej práce je potrebné definovať pojem tretí sektor, význam tretieho sektora a v neposlednom rade oboznámiť čitateľa o rozdelení daného sektora.

Tretí sektor je pojem, ktorý dokáže pomenovať mnoho. Označenie tretí sektor môžeme využiť pri veľkých nadnárodných nadáciách, ktoré zhromažďujú finančné prostriedky od bonitnejšej časti spoločnosti, občianske združenia na pomoc drogovo závislým, ktorý sú často vytlačený na okraj spoločnosti, ale taktiež toto označenie využívame pri neziskových organizáciách, ktoré sa špecializujú na pomoc rodinám s onkologickými pacientami. Typov organizácií, ktoré sú zhrnuté pod pojmom tretí sektor je množstvo, dôkladnejšiemu prerozdeleniu daných organizácií sa budeme venovať v ďalších častiach tejto práce.

Súkromný, štátny a tretí sektor tvoria neoddeliteľný celok demokratickej spoločnosti. Tretí sektor zohráva v demokratickom a právnom spoločenstve (štáte, krajine) úlohu sprostredkovateľa medzi obyvateľmi a krajinou, ktorú obývajú. Dopomáha riešeniu a zvládaniu problémov, je nápomocný pri tvorbe kompromisov a v neposlednom rade upozorňuje a kladie na prvé miesto potreby občanov pred potrebami inštitúcií, vládnych činiteľov a orgánov štátu. Taktiež podporuje jednotlivých občanov pri tvorbe a spolupodieľaní sa na verejnom blahu pomocou riešenia politických, sociálnych a ekonomických otázok. Tretí sektor označujeme ako jeden zo základných pilierov spoločnosti.¹

Z dôvodu rôznostvárnosti a nadmernej rozmanitosti tretieho sektora pri opisovaní prostredia v tomto sektore využívame množstvo rozdielnych označení, každé z daných označení pomenúva a zdôrazňuje odlišnú časť problematiky tohto sektora. Pojem tretí sektor poukazuje na skutočnosť, pôsobenia sektora v priestore, v ktorom sa nachádzajú aj iné sektory- štát a trh. Ďalej sa v odbornej literatúre často stretávame s pojmi ako napr. neziskový sektor, dobrovoľnícky sektor a v neposlednom rade taktiež mimovládny sektor. Neziskový sektor- z daného termínu jasne vyplýva, že tvorba zisku je pre dané organizácie druhoradá. Pre dané organizácie je prvoradá napĺňanie všeobecne prospešných cieľov,

¹ ČIHOVSKÁ, V.: Marketing neziskových organizácií. Bratislava: EUROUNION, 1999 ISBN 80-88984-04-1

ziskovosť organizácie je druhoradá. Na skutočnosť, že sa jedná o nezávislý sektor od trhu a štátu poukazuje pomenovanie mimovládny sektor. Posledným z užívaných označení je dobrovoľnícky sektor, toto označenie tretieho sektora naznačuje vysoký podiel dobrovoľníckych pracovníkov pôsobiacich v danom sektore.²

Jedným z najpodstatnejších problémov, s ktorými sa tretí sektor stretáva je negatívne vnímanie daného sektora v očiach bežných obyvateľov, štátu a odbornej verejnosti. Tento problém vychádza najmä zo zaužívaného pomenovania daného sektora a to- neziskový sektor. Pomenovanie neziskový sektor evokuje a vzbudzuje dojem, že subjekty a inštitúcie pôsobiace v tomto sektore nehľadajú na hospodárnosť, účelnosť, efektívnosť a pod.. Hoci sa dané subjekty primárne nezameriavajú na tvorbu zisku, ekonomická prosperita je pre dané inštitúcie podstatná rovnako ako pre inštitúcie v súkromnom sektore, rozdielom je však, že zisk v treťom sektore neslúži na obohatenie majiteľov ale na napĺňanie cieľov organizácie.³

Ďalším z problémov neziskového sektora je nízka profesionalizácia a následná bariéra pri tvorbe kontraktov medzi štátom a tretím sektorom. Za týmto problémom stojí odlišná kvalita poskytovaných služieb v rámci tretieho sektora. Kvalitu služieb je taktiež náročné porovnávať z dôvodu absencie poskytovania obdobných služieb štátom alebo komerčnými poskytovateľmi. Často sa totiž jedná o organizácie, ktoré poskytujú službu, ktorú v ich okolí neposkytuje nikto iný- štát, súkromný sektor, rodina.⁴

1.1 Charakteristika neziskových organizácií

Každý z typov a druhov organizácií je ustanovený osobitými legislatívnymi predpismi, ktoré upravujú základné znaky ako napríklad účel existencie organizácie, vytvorenie resp. vznik, zánik, zrušenie, kontrolu a hospodárenie organizácií. Z pohľadu činnosti je možné ich ďalšie prerozdelenie do troch skupín, a to:

² ČIHOVSKÁ, V.: Marketing neziskových organizácií. Bratislava: EUROUNION, 1999 ISBN 80-88984-04-1

³ MAJDÚCHOVÁ, H.- BUKOVÁ, S.- HRUŠOVSKÁ, D.. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2018 ISBN 978-80-225-4587-7

⁴ KOLEKTÍV AUTOROV. Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2000. 311 s. ISBN 80-968095-3-9.

- a) Organizácie, ktoré sú zamerané primárne na uspokojenie potrieb svojich členov, založené na členskej báze (napr. občianske združenia, kluby, spolky, politické strany, združenia, náboženské spoločnosti, komory a spoločenstvá).
- b) Organizácie plniace úlohy štátu alebo obce, alebo tie organizácie ktoré zabezpečujú iné verejné funkcie a podliehajú kontrole. Jedná sa o úplne alebo čiastočne závislé inštitúcie od štátneho rozpočtu s finančnými väzbami. Ide napríklad o rozpočtové a príspevkové organizácie, štátne a neštátne fondy, obce, zdravotné a Sociálnu poisťovňu a tiež Národný úrad práce.
- c) Organizácie, ktoré plnia celospoločenské ciele a poskytujú výhody pre všetkých, pričom sú podmienky pre všetkých jasné a vopred stanovené. Sú to nezávislé organizácie, neziskové organizácie nadácia a neinvestičné fondy, ktoré poskytujú verejne prospešné služby.⁵

Samotný pojem – neziskové organizácie nie je v našich podmienkach nijak legislatívne podložený. Touto témou sa zaoberala vo svojej práci H. Majdúchová, ktorá prerozdělila neziskové organizácie pomocou určitých znakov a spoločných charakteristických črt, ktorými sa vyznačujú:

1. Majú formálnu štruktúru - sú formalizované, inštitucionalizované, majú právnu subjektivitu (môžu vstupovať do právnych vzťahov) a zákonné normy vyžadujú, aby sa vtesnali do zákonom stanovených organizačných noriem (pre každý typ takejto organizácie je vydaný špecifický zákon). Všetky musia absolvovať stanovený registračný proces a v rámci neho predložiť požadované dokumenty registrácie (stanovy, štatút a pod.).
2. Nemajú za cieľ vytvárať zisk, ktorý by sa mal deliť medzi majiteľov, ale používa sa v súlade so štatútom organizácie a späť sa vracia späť do programov súvisiacich s poslaním organizácie.
3. Produkcia statkov je obmedzená konkrétnym sortimentom. V naprostej väčšine ide o statky a služby produkované v prospech ochrany a rozvoja človeka, jeho vzdelávania,

⁵ MAJDÚCHOVÁ, H.- BUKOVÁ, S.– HRUŠOVSKÁ, D. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2018. 220s. ISBN 978-80-225-4587-7

zdravotnej starostlivosti, kultúrneho rozvoja, ako aj o služby zamerané na rozvoj vedy, výskumu, uchovania a distribúcie informácií a pod.

4. Väčšinou fungujú na samosprávnom princípe, sú nezávislé, nekontroluje ich ani štát, ani inštitúcie stojace mimo ne. Vytvárajú vlastné kontrolné mechanizmy určené organizačnou štruktúrou. Ich finančné operácie má právo kontrolovať sponzor a riadia sa platnými zákonnými normami a predpismi (napr. daňovými zákonmi, colným zákonom, zákonom o účtovníctve a pod.).

5. Hoci sú vo väčšine súkromné, nezávislé a samosprávne, neznamená to, že nemôžu dostávať príspevky zo štátneho rozpočtu, alebo regionálnych, miestnych alebo obecných zdrojov.

6. Mávajú vysoký podiel dobrovoľníckej práce. Prijímajú dary a dobrovoľné príspevky v podobe neplatenej práce. Často organizujú zbierky na humanitné a charitatívne ciele.⁶

⁶ MAJDÚCHOVÁ, H.- BUKOVOVÁ, S.– HRUŠOVSKÁ, D. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2018. 220s. ISBN 978-80-225-4587-7

2 Vývoj tretieho sektora v podmienkach SR v čase

Neziskový sektor je podstatnou súčasťou a dôležitým prvkom v demokratickej právnej spoločnosti. V podmienkach SR sa zákonodarný proces utvoril v roku 1997. Od revolučných zmien v roku 1989 prešiel množstvom transformácií, vďaka ktorým sa stal jedným zo základných pilierov spoločenského života.⁷

Tak ako píše vo svojej práci autorka Brozmanová Gregorová, množstvo občanov nadobúda dojem, že pojem neziskový resp. tretí sektor sa stal súčasťou našej spoločnosti po importovaní z USA. Opak je však pravdou, to čo nazývame neziskovým sektorom, má svoje korene v Európe. Tretí sektor charakterizuje európsku kultúru - uznanie občanov štátu ako rovnoprávných, schopných sa organizovať bez zákonných nariadení, založených na princípoch svojho vlastného seba uplatnenia a v neposlednom rade občianskej solidarity.⁸

V oblasti tretieho sektora na území Slovenskej republiky sa v priebehu rôznych období spoločenského vývoja vymedzujú rôzne etapy, ktoré sú charakteristické odlišným stupňom ich kvalitatívneho rozvoja, zmenami v cieľoch, funkciách, právnom postavení a miere vnútornej i celospoločenskej demokratizácie. Čo sa týka usporiadania, kľúčovú úlohu zohráva politická forma zriadenia. V oblasti progresu sa často vyskytujú obrovské skoky v kvalite, ktoré určujú zásadný rozdiel v pokroku jednotlivých etáp.⁹

Napriek tomu, že legislatívne dotvorenie tretieho sektora v podmienkach SR bolo uskutočnené v roku 1997, neziskový sektor má na Slovensku mnohostrannú minulosť. Jeho tvár a vývoj odrážali značné zmeny vo väčšine oblastí, najmä v oblasti sociálnej, ekonomickej a politickej spoločnosti v priebehu posledného storočia.¹⁰

⁷ MAJDÚCHOVÁ, H.- BUKOVÁ, S.– HRUŠOVSKÁ, D. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. Ekonóm, 2018. ISBN 978-80-225-4587-7

⁸ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. Tretí sektor a mimovládne organizácie [elektronický zdroj]. Banská Bystrica, 2009, ISBN 978-80-8083-805-8

⁹ DUDEKOVÁ, G. Dobrodružné združovanie na Slovensku v minulosti. SPACE, 1998. ISBN 80-967403-8-5.

¹⁰ MAJDÚCHOVÁ, H. Neziskové organizácie: vybrané problémy ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. SPRINT DVA, 2009. ISBN 978-80-89393-12-1

2.1 Tretí sektor na Slovensku do roku 1989

Vznik spolkov, bratstiev a vedeckých spoločností bol iniciovaný ľuďmi, ktorí pôsobili v cirkvi, v misijných mníšskych rádoch, ako aj panovníkmi, kniežatami a neskôr tiež mešťanmi a remeselníkmi. Väčšinou boli tieto organizácie založené na stavovskom princípe, čo znamenalo, že boli pre ostatných uzavreté a neprístupné. V 19. storočí sa udiala podstatná zmena, pretože občania mali konečne možnosť prejaviť sa v oblasti spoločenského, ekonomického a politického života. V roku 1875 bolo toto vyhlásené aj uhorskou vládou, ktorá nazvala združené právo za jedno z najvzácnejších práv občanov. Vďaka tejto deklarácii vznikli podmienky, ktoré umožňovali zakladanie spolkov pre menej majetné vrstvy obyvateľstva, učiteľov, ženy a robotníkov. Tieto spolky, ktoré vznikali v priebehu 19. storočia využívali osvedčené postupy od farských úradov a cechov. Neskôr tiež vytvárali vlastné pravidlá, postupy a podmienky pre fungovanie. V tomto období vznikali aj prvé nadácie. Pojem nadácia datujeme vďaka pôsobeniu katolíckej cirkvi na našom území už počas stredoveku, avšak najväčší rozmach nastal práve počas 18. a 19. storočia nášho letopočtu. Vytvorenie nadácie prešlo cez dve etapy. Prvá bola prijatá na základe súkromnoprávneho aktu, či už od fyzickej alebo právnickej osoby. Vláda získala právo rozhodovať o akceptovateľnosti nadácií.

Ďalším z míľnikov v histórii tretieho sektor na Slovensku bol rozpad Rakúsko-Uhorska v roku 1918 a následný vznik Československa. Pre Slovákov vznik nového štátu znamenal zvýšenie životnej, ekonomickej a vzdelanostnej úrovne vďaka čomu následne vznikala domáca politická scéna. Tento vývoj následne prerušili udalosti II. svetovej vojny. Zánik Československa a následný vznik samostatného Slovenského štátu sprevádzal policajný dozor s odlišnou ideológiou- autoritárska ideológia a nacionalizmus. Daná ideológia zapríčinila okamžité v niektorých prípadoch postupné rozpustenie spolkov.¹¹

Po II. svetovej vojne došlo k obnoveniu Československa, ktoré so sebou prinieslo na krátky čas demokratické pomery. Od roku 1948 bol však vývoj spoločnosti poznačený z dôvodu uchopenia moci komunistickou stranou. Tak ako píše vo svojej práci pani Majudúchová následný vznik Socialistického štátu významne ovplyvnil podnikavosť, tvorivosť a vytvoril antiliberálne vzory správania a hodnoty. Znemožnil a potlačil slobodu združovania občanov a zničil občiansku spoločnosť, ktorá nezávisí od štátu. Zároveň

¹¹ BÚTORA, M. – FIALOVÁ, Z.: Neziskový sektor a dobrovoľníctvo na Slovensku. 1. vyd. Bratislava : SPACE, 1995. 87 s. ISBN 80-09674-80-09

umlčal étos spoluúčasti, dobročinnosti, zodpovednosti, altruizmu a rozširoval pocit nemožnosti zmeny a bezmocnosti.¹²

2.2 Tretí sektor na Slovensku po roku 1989

Od novembra roku 1989 datujeme na Slovensku významný rozmach po všetkých sociálnych ale aj ekonomických stránkach. Neoddeliteľnou súčasťou tohto rozmachu sa stala významná zmena podmienok existencie mimovládneho sektora a práve od tohto momentu datujeme začiatok novej éry mimovládnych neziskových organizácií.

Nežná revolúcia v Československu so sebou priniesla radikálnu premenu vo všetkých spoločenských oblastiach. Významným výsledkom tejto zmeny bol pozoruhodný nárast občianskych a dobrovoľníckych iniciatív v rôznych smeroch. Z hľadiska rozvoja tretieho sektora- neziskového sektora bolo veľkým krokom prijatie zákona č. 83/1990 o združovaní jednotlivcov v marci 1990, tento zákon upravil právo slobodného združovania sa a poskytol priestor na založenie spolkov, klubov, hnutí a iných občianskych skupín.

V rovnakom roku boli vytvorené priaznivé podmienky v oblasti vzniku nadácií v podobe samostatne zárobkových právnických osôb, zásluhou na vzniku priaznivých podmienok pre nadácie boli novely hospodárskeho zákonníka. Počas nasledujúceho roka- 1991 došlo k novele Občianskeho zákonníka- nadácie boli upravené ako účelové združenia majetku.¹³

Fázy vývoja tretieho sektora po roku 1989

Na základe výskumu Inštitútu pre verejné otázky z roku 2000 vieme povedať, že neziskový sektor prešiel po roku 1989 piatimi fázami vývoja.

Diverzifikácia, ktorá charakterizovala neziskový sektor počas prvých rokov po páde socializmu. V podmienkach tretieho sektora sme ju pozorovali do roku 1992. Nové vznikajúce organizácie definovali svoju zónu záujmu, vznikalo veľké množstvo rôznych

¹² BÚTORA, M. – FIALOVÁ, Z.: Neziskový sektor a dobrovoľníctvo na Slovensku. 1. vyd. Bratislava : SPACE, 1995. 87 s. ISBN 80-09674-80-09

¹³ PIROŠÍK, V.: Legislatívny vývoj mimovládnych organizácií. In: MAJCHRÁK, J. – STREČANSKÝ, B. – BÚTORA, M. (ed.) : Keď ľahostajnosť nie je odpoveď. Bratislava : IVO, 2004. 398 s. ISBN 80-88935-73-3

organizácií, ktoré vykazovali sľubnú perspektívu budúcej kooperácie medzi tretím sektorom a štátom.

Konsolidácia a profesionalizácia sa odohrávala v období rokov 1992 a 1993. V danom období sa neziskový sektor začal vertikálne členiť, formovali sa asociácie, strešné organizácie a taktiež organizácie príbuzného zamerania. Zamestnanci a dobrovoľníci pôsobiaci v tretom sektore mali možnosť vycestovať do zahraničia, vďaka čomu prinášali odborné a overené metódy vedenia a pôsobenia neziskových organizácií.

Nepriamym následkom parlamentných volieb v roku 1994 sa stala Emancipácia tretieho sektora. Došlo k zhoršeniu vzťahov a spolupráce medzi neziskovým sektorom a štátom čo malo neskôr za výsledok vytvorenie kampane z roku 1996 z názvom „Tretí sektor SOS“. Táto kampanь bojovala proti návrhu zákona o nadáciách, ktorý sa mohol stať pre dané organizácie likvidačným.

Politická situácia ovplyvnila aj vznik ďalšej z fáz vývoja neziskových organizácií a to Mobilizácia tretieho sektora. Mobilizácia sa začala v roku 1997 a to kampanou OK '98. Vďaka tejto kampani bol tretí sektor prvý krát vnímaný ako rovnocenný a seriózný partner súkromného sektora a štátu.

Od roku 1998 môžeme vnímať stabilizáciu neziskového sektora, ktorá je úzko spätá s demokratickejším vývojom našej spoločnosti. Ďalej sa posilňoval trend spájania a vytvárania kooperácií medzi organizáciami, vo väčšej miere sa tretí pilier začal zapájať do verejnej diskusie.¹⁴

V súčasnosti sa tretí sektor stal miestom, ktoré neustále pracuje na zlepšovaní životnej úrovne obyvateľov, stal sa výraznou ekonomickou a politickou silou spoločnosti. Tretí sektor tvorí obširne spektrum organizácií ako napr. malé spolky, krúžky ako aj veľké nadácie, fondy. Tento sektor sa zaujímavou pracovnou pozíciou nielen pre dobrovoľníkov, ale aj pre rôzne energické tímy expertov v rôznych odboroch. Neziskový sektor disponuje hodnotnými vkladmi kapitálu, nehmotným a hmotným majetkom a to i napriek faktu, že primárnym cieľom daných organizácií nie je tvorba zisku.¹⁵

¹⁴ KOLEKTÍV AUTOROV. Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2000. 311 s. ISBN 80-968095-3-9.

¹⁵ MAJDÚCHOVÁ, H.- BUKOVÁ, S.– HRUŠOVSKÁ, D. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií., Ekonóm, 2018. ISBN 978-80-225-4587-7

3 Právna úprava a legislatívna štruktúra

Právny systém v našich podmienkach je charakterizovaný ako systém tzv. kontinentálneho práva (law in books). Má pre seba typickú formálnu stránku a istú rigidnosť, ktorá vyplýva z toho, že zákony tvorí výlučne parlament. V dôsledku toho, pri vytváraní akýchkoľvek právnických subjektov, vrátane organizácií tretieho sektora, sa zameriava väčšia pozornosť na zakotvenie ich formy a štruktúry ako na samotný obsah ich činností. Z pravidla to znamená, že akákoľvek právna forma organizácií tretieho sektora v Slovenskej republike musí byť usporiadaná k organizačným formám stanovených zákonom. Nezaregistrované neformálne skupiny a iniciatívy občanov nemôžu v našich podmienkach - oproti podmienkam napr. v USA – dosiahnuť pozíciu porovnateľnú s registrovanými MVO.¹⁶

Na základe zákona NR SR č. 346/2018 Z. z. môžeme definovať tieto právne formy MVO:

- nadácia,
- nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby,
- neinvestičný fond,
- občianske združenie

3.1 Nadácia

Právne pomery a postavenie nadácie ustanovuje Zákon o nadáciách č. 34/2002 Z. z.. Na základe daného zákona vieme popísať nadáciu ako orgán, účelovo zriadený na systematické združovanie majetku, daný majetok má následne slúžiť na podporovanie verejnoprospešných účelov. Zákon tiež určuje, že nadácia je právnickou osobou. Každá právnická osoba je zapísaná pod Ministerstvom vnútra v registri neziskových organizácií.¹⁷

¹⁶ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. Tretí sektor a mimovládne organizácie [elektronický zdroj]. Banská Bystrica, 2009, ISBN 978-80-8083-805-8

¹⁷ Zákon č. 34/2002 Z. z., o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

Účel vytvorenia a následná činnosť nadácie musí spĺňať svoj verejnoprospešný charakter. Medzi najdôležitejšie nadačné činnosti zaradujeme správu majetku organizácie-nadácie, využívanie finančného a nefinančného majetku na pomoc a podporu tretím stranám a iné činnosti, ktoré sú v súlade s prospešnou misiou nadácie.

Majetok nadácie pozostáva z nadačného imania, nadačného fondu a ďalšieho-ostatného majetku. Ďalší majetok je tretou súčasťou majetku nadácie a zahŕňa peňažné prostriedky, cenné papiere a ďalšie majetkové práva a hodnoty, ktoré majú finančnú hodnotu.

Najvyšším orgánom nadácie je správna rada, ktorej najvýznamnejšie kompetencie sú rozhodovanie a schvaľovanie rozpočtu nadácie a rozhodovanie o zlúčení a zrušení nadácie. Riadenie činnosti a rozhodovanie o náležitostiach nadácie má na starosti štatutárny orgán s názvom Správca nadácie. Tento orgán je volený a odvolávaný správnu radou. Kontrolným orgánom nadácie je dozorná rada, ktorej úlohou je viesť účtovníctvo, schvaľovať výročné správy, účtovné závierky, má za úlohu upozorňovať na nedostatky.

3.2 Nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby

Právne pomery a postavenie neziskovej organizácie ustanovuje Zákon o neziskových organizáciách č. 213/1997 Z. z.. Na základe daného zákona vieme popísať neziskovú organizáciu poskytujúcu všeobecne prospešné služby ako, účelovo zriadená organizácia na vykonávanie a podporovanie verejnoprospešných účelov. Služby, ciele a spôsob pomoci je vopred určený a komunikovaný. Základnými službami, ktoré nezisková organizácia vykonáva sú napr. poskytovanie zdravotnej starostlivosti, pomoc v sociálnych a humanitárnych oblastiach, podpora a ochrana kultúrnych a duchovných hodnôt, presadzovanie základných slobôd a ľudských práv, podpora vzdelávania, výchovy a telesnej aktivity, vedecký výskum, technické a informačné služby, atď..

Majetok neziskovej organizácie je tvorený resp. pozostáva z príjmov z vkladov zakladateľov, príjmov z vlastnej a vlastnej podnikateľskej činnosti pred zdanením, dedičstva a v neposlednom rade id darov fyzických a právnických osôb.¹⁸

¹⁸ Zákon č. 213/1997 Z. z., o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

Medzi základné orgány zaradujeme riaditeľa, správnu a dozornú radu. Každý z týchto orgánov má jasne definované právomoci a kompetencie, na základe štatútu organizácie dochádza k rozširovaniu orgánov neziskovej organizácie.

3.3 Neinvestičný fond

Právne pomery a postavenie neinvestičného fondu ustanovujú zákony č. 207/1996 Z. z. č. 147/1997 Z. z.. Neinvestičný fond je vďaka týmto zákonom definovaný ako právnická osoba, ktorá má za úlohu združovať finančné prostriedky, ktoré sú určené na všeobecne prospešné ciele. Neinvestičný fond nesmie vykonávať všeobecne prospešné ciele, jeho úlohou je len združovanie financií.

Majetok neinvestičného fondu je tvorený súhrnom vkladov zriaďovateľov, finančných darov od jednotlivcov, dedičstva v peňažnej forme, úrokov z vkladov v bankách, príjmov z organizovania športových, vzdelávacích a kultúrnych akcií, a podobne.

Medzi základné orgány fondu zaradujeme najvyšší orgán- správnú radu a správcu, ktorého úlohou je riadiť činnosť neinvestičného fondu¹⁹.

3.4 Občianske združenie, odborová organizácia a organizácia zamestnávateľov

Právne pomery a postavenie občianskeho združenia ustanovuje zákon č. 83/1990 Zb. Na základe daného zákona vyplýva, že základným právom občanov je slobodné stretávanie sa a združovanie. Majú možnosť a právo zakladať záujmové zväzy, spolky, kluby a rôzne iné združenia s podobnými záujmami. Dokonca aj právnické osoby môžu byť členmi týchto združení.²⁰

¹⁹ Zákon č. 147/1997 Z. z., o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z..

²⁰ Zákon č. 83/1990 Zb., o združovaní občanov.

4 Financovanie neziskových organizácií

Primárnym účelom existencie a fungovania neziskových organizácií je dosahovanie vopred určených cieľov vo vlastnej vymedzenej misii každej z jednotlivých organizácií. Dosahovanie zisku je pre tieto organizácie druhoradé avšak finančné zdravie organizácií je podstatné.

Hlavnou podmienkou fungovania a existencie neziskových organizácií sú dostatočné finančné zdroje. Z dôvodu zmeny politickej situácie na Slovensku po roku 1989 zaznamenal zmenu v spôsobe financovania aj tretí sektor, ktorý začal náhle prijímať finančné dotácie od zahraničného súkromného sektora. Častokrát sme sa v minulosti stretávali so stopercentným krytím finančných potrieb MVO pomocou zahraničných organizácií.²¹

Skutočnosť, že MVO nie sú zriaďované za obchodným účelom vytvára špecifické prostredie pre možnosti financovania mimovládnych neziskových inštitúcií. Financovanie neziskových organizácií (MVO) sa môže uskutočňovať z rôznych zdrojov, z ktorých každý má svoje výhody a nevýhody. Avšak existujú niektoré základné princípy, ktoré platia pre všetky formy financovania MVO:

Diverzifikácia zdrojov financovania: MVO by mali mať rôzne zdroje financovania, aby minimalizovali svoju závislosť od jediného zdroja a zabezpečili si väčšiu finančnú stabilitu.

Transparentnosť a etickosť: Finančné transakcie MVO by mali byť transparentné a spravodlivé. MVO by mali byť schopné jasne vysvetliť, ako a kam boli finančné prostriedky použité.

Merateľnosť a hodnotenie: Finančné prostriedky by mali byť pridelované na základe jasne definovaných cieľov a výsledkov. MVO by mali mať systém na sledovanie a hodnotenie finančných výsledkov a dosiahnutých cieľov.

Flexibilita: Finančné prostriedky by mali byť prispôsobené potrebám a možnostiam MVO a mali by im umožniť pružnú reakciu na zmeny v prostredí.

²¹ MAJDÚCHOVÁ.-DLUHÁ.-MARČEK. Neziskové organizácie. Sprint 2004 ISBN 80-88848-59-8.

Zodpovednosť: MVO by mali byť zodpovedné za správne hospodárenie so svojimi finančnými prostriedkami a mali by sa riadiť platnými právnymi predpismi a etickými zásadami.

Existuje niekoľko kritérií, podľa ktorých môžeme rozdeliť zdroje financovania neziskových organizácií (NNO). Medzi hlavné kritériá patria:

1. Zdroj financovania: Financovanie môže pochádzať z verejných zdrojov (napr. štátne dotácie), zdrojov od súkromných subjektov (napr. korporácie alebo jednotlivci) alebo z vlastných zdrojov NNO (napr. z poplatkov za poskytované služby).
2. Účel financovania: Financovanie môže byť určené na konkrétny účel, napríklad na realizáciu určitého projektu alebo programu.
3. Dĺžka financovania: Financovanie môže byť poskytnuté na krátkodobé, strednodobé alebo dlhodobé obdobie.
4. Podmienky financovania: Podmienky financovania sa môžu líšiť v závislosti od zdroja financovania. Napríklad verejné zdroje môžu byť viazané na plnenie určitých podmienok, zatiaľ čo súkromné zdroje môžu byť poskytnuté bez podmienok.
5. Forma financovania: Financovanie môže byť poskytnuté ako granty, pôžičky, zdieľané služby alebo iné formy.
6. Miera závislosti: Miera závislosti NNO na jednotlivých zdrojoch financovania môže byť rôzna. Niektoré NNO sa môžu spoliehať hlavne na verejné financovanie, zatiaľ čo iné sa môžu financovať výhradne z vlastných zdrojov alebo od súkromných subjektov.

Ďalším spôsobom členenia MVO je členenie z pohľadu poskytovateľa finančných prostriedkov. Vďaka tomuto spôsobu členenia poznáme:

- organizácia financovaná úplne z verejného rozpočtu,
- organizácia financovaná z časti z verejných rozpočtov
- organizácia financovaná výlučne z vlastných príjmov a zdrojov
- organizácia financovaná z iných zdrojov (napr. dary, zbierky, granty a pod.)
- organizácia financovaná kombináciou uvedených zdrojov²²

²² MAJDÚCHOVÁ- BUKOVOVÁ – HRUŠOVSKÁ, Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. Ekonóm, 2018.ISBN 978-80-225-4587-7

Na Slovensku vnímame v posledných rokoch výraznú zmenu spôsobov financovania tretieho sektora. Zmena je najvýraznejšia a najpodstatnejšia v prípade ak porovnávame podiely financovania- po roku 1989 mali najvýraznejší podiel na financovaní MVO zahraničné organizácie, ich podiel začal klesať po roku 1997. V tom istom roku začal stúpať podiel domácich investorov, stúpol podiel financovania pomocou fundraisingu, neskôr sa pridala priama a nepriama legislatívna podpora od štátu.

V našich podmienkach je najtypickejšou metódou financovania metóda viac zdrojovosti. Táto metóda zabezpečuje vysokú diverzifikáciu, ktorá ponúka stabilitu, stálosť a vysokú úroveň dosiahnutia cieľov organizácie. Fakt, že MVO musia financovať svoje projekty z viacerých zdrojov podporuje myšlienku viaczdrojovosti a diverzifikácie, vďaka čomu sú následne projekty neziskových organizácií menej riskantné a dlhodobo úspešné.

Pri problematike financovania tretieho sektora sa často stretávame tiež s pojmami ako kofinancovanie prípadne spolufinancovanie. V jednoduchosti si pod týmito pojmami predstavujeme skutočnosť, že žiadny z donorov nie je v dnešnej dobe schopný a ochotný financovať samostatne celý projekt, z toho dôvodu je potrebné ďalšie spolufinancovanie z iných zdrojov, resp. dokážeme si pod týmito pojmami predstaviť kooperáciu viacerých darcov na jednom projekte.

4.1 Externé zdroje financovania tretieho sektora

V nasledujúcej časti tejto práce uvádzame dve tabuľky. Prvá tabuľka zobrazuje stručný prehľad externých zdrojov financovania tretieho sektora a druhá tabuľka zobrazuje kritériá rozdelenia zdrojov.

Tabuľka 1 Rozdelenie externých zdrojov neziskového sektora

Externé zdroje financovania	Verejné zdroje/ štátny sektor	Súkromné zdroje/ podnikateľský sektor	Individuálne zdroje/ Súkromné osoby
Domáce	Priama a nepriama podpora financovania	Príspevky	Dary a príspevky
Zahraničné	Medzinárodné humanitárne pomoci	Granty zo zahraničných nadačných fondov a príspevky zo zahraničných spoločností	Zahraničné dary a príspevky

Zdroj: (MAJDÚCHOVÁ, H.- BUKOVOVÁ, S. – HRUŠOVSKÁ, D. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2018. 220s. ISBN 978-80-225-4587-7)

Tabuľka 2 Kritéria rozdelenia zdrojov

	Domáce	Zahraničné
Verejné zdroje	Štátna správa, VÚC	Veľvyslanectvá, fondy a programy EÚ, medzinárodné inštitúcie
Súkromné/ individuálne zdroje	Fyzické osoby, podnikatelia, organizácie, nadácie	Zahraniční darcovia, nadnárodné spoločnosti

Zdroj: BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta a kol. Tretí sektor a mimovládne organizácie [elektronický zdroj]. Banská Bystrica, 2009, 146 s. ISBN 978-80-8083-805-8

4.1.1 Verejné zdroje financovania mimovládnych organizácií

Množstvo autorov sa zhoduje na tom, že neziskový sektor pôsobí pre obvyčajného človeka príliš izolovane voči verejnému sektoru. Avšak práve pri financovaní neziskového sektora môžeme vnímať najväčšie prepojenie prvého a tretieho sektora.

Verejné zdroje financovania mimovládnych neziskových organizácií delíme dvojako na priamu a nepriamu formu podpory:

Priamy spôsob podpory

- Financovanie pomocou nástrojov z Eurofondov
- Granty a dotácie
- Tvorba zmlúv a kontraktov
- Príjmy z verejných zbierok a lotérií

Nepriamy spôsob podpory:

- Pridelovanie 2% z dane fyzických a právnických subjektov
- oslobodenie od daňového zaťaženia, taríf a poplatkov

4.1.1.1 Priamy spôsob podpory tretieho sektora pomocou štátu

Jedná sa o systém grantov, kontraktov, dotácií a pod., ktoré sú realizované za účelom zabezpečenia služieb na požiadanie štátu, ako aj rozdelenie finančných prostriedkov získaných prostredníctvom príjmov z lotérie, privatizácií, verejného zbierkového fondu a ďalších podobných aktivít.²³

Peniaze, ktoré majú charakter platby a sú poskytované bez očakávania na budúcu protihodnotu, sa označujú ako dotácie. Existujú dva druhy - účelovo viazaná dotácia, ktorá je určená na presne definované účely, a neúčelovo viazaná dotácia, ktorá je určená na ľubovoľné využitie. Bývajú poskytnuté v plnej alebo čiastočnej výške, finančná podpora býva väčšinou viazaná na splnenie špecifických cieľov alebo účelov, na ktoré sú dohodnuté isté podmienky.²⁴

Poskytovatelia dotácií si vždy samostatne určujú podmienky a systém udeľovania dotácií, na úrovni verejnej správy sú dotácie prideľované na základe zákona o rozpočtových pravidlách, štátnom rozpočte a v neposlednom rade na základe ministerstiev a ich vnútornými predpismi. Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy určuje spôsob prideľovania dotácií v rámci územných samospráv. Každá územná samospráva si sama určuje svoje vlastné preferencie, na základe ktorých dochádza k prerozdeleniu dotácií. V podmienkach tretieho sektora sa často stretávame s Protidrogovým fondom, je to jediný štátny fond, ktorý poskytuje dotácie. Kontrola a spôsob pridelenia dotácií z verejného rozpočtu je zvyčajne spojená s množstvom nepresností, ako napríklad nadhodnocovanie kvantity na úkor kvality, nedostatočná transparentnosť prideľovania, chýbajúce pravidlá rozdeľovania, absencia systému podmienok pre schvaľovanie dotácií.

Redistribúciu výnosov z hazardných hier a lotérií má na starosti Ministerstvo financií, toto prerozdelenie prebieha na základe zákonov o štátnych rozpočtoch, o rozpočtových pravidlách a o zákone ohľadom hazardných hier. Finančné výnosy pochádzajúce z tohto odvetia sú využívané na financovanie verejnoprospešných projektov a akcií.²⁵

²³ MAJDÚCHOVÁ, BUKOVÁ, – HRUŠOVSKÁ, Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. Ekonóm, 2018. ISBN 978-80-225-4587-7

²⁴ ŠÍBL, D. a iní. Veľká ekonomická encyklopédia. Bratislava: SPRINT, 2002. ISBN: 808-9085-04-0.

²⁵ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta a kol. Tretí sektor a mimovládne organizácie [elektronický zdroj]. Banská Bystrica, 2009, ISBN 978-80-8083-805-8

Financovanie tretieho sektora formou finančných operácií pochádzajúcich z kontraktov je ďalším zo zdrojov. Napriek zrejmej výhode a výraznej efektívnosti pri riešení verejne prospešných otázok pomocou tretieho sektora je stále zrejma absencia vhodných podmienok pre financovanie z verejných rozpočtov. Podľa §24 odstavce 1 f) zákona č. 263/1999 o verejnom obstarávaní, uchádzač o účasť na verejnom obstarávaní musí byť podnikateľom, a teda neziskové organizácie sú obmedzené v získavaní financovania prostredníctvom týchto kontraktov. Túto možnosť financovania neziskové organizácie aktuálne dokážu využívať len vo vzťahu so súkromným sektorom.

4.1.1.2 Nepriama forma podpory neziskových organizácií pomocou štátu

Medzi hlavné spôsoby nepriamej podpory neziskových organizácií zaraďujeme asignácie vo forme pridelovania určitého percenta zo zaplatených daní z príjmov a oslobodenie od platenia daní a ciel.²⁶

Z pohľadu občanov zaraďujeme medzi najvýznamnejšiu a najznámejšiu nepriamu podporu neziskových organizácií pomocou štátu poukazanie 2% zo zaplatenej dane. Prvý krát sme sa s touto formou podpory stretli v roku 2002, vďaka prijatiu zákona č. 247/2002 Zb. o dani z príjmov, v tom čase bol príspevok vo výške 1%. Prijatím nového daňového zákona, v roku 2003, došlo k zvýšeniu na 2% zo zaplatenej dane, taktiež mohli od roku 2004 poukázať podiel z dane už aj právnické osoby. Postupom času sa proces poukazovania 2% zo zaplatenej dane zjednodušuje. K poslednej najvýraznejšej simplifikácii došlo v roku 2010- poukazanie 2% zo zaplatenej dane sa vyplňa priamo v tlačive daňového priznania. Oslobodenia od daní a ciel je formou podpory neziskového sektora, ktorá nie je typická len pre Slovensko. Zahŕňame sem zvýhodnenia daní z príjmov, vlastníckych daní, daní z pridanej hodnoty, dovozových daní, daní z predaja a pod.

Politika daňového zvýhodňovania sa vyskytuje na štátnej a miestnej resp. lokálnej úrovni. Daňové zvýhodnenia a daňové výnimky sú pridelované organizáciám tretieho sektora z dôvodu ich verejnoprospešných aktivít a tvorby vyššieho dobra pre spoločnosť. Zvýhodnenia a výnimky sa vzťahujú najmä na príjmy z dotácií pochádzajúcich zo štátnych a regionálnych rozpočtov, taktiež aj na príjmy z darov, nadačných príspevkov, členských

²⁶ MAJDÚCHOVÁ, BUKOVÁ, – HRUŠOVSKÁ, Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. Ekonóm, 2018. ISBN 978-80-225-4587-7

príspevkov a grantov. Netreba tiež opomenúť príjmy z autorských honorárov, úrokov a dividend.

Do roku 2004 boli právnické a fyzické osoby, v rámci podpory neziskového sektora, oprávnené uplatniť si odpočet zo základu dane v hodnote zaslaných resp. zaplatených darov. Tento druh úľavy však ani zďaleka nedosahoval dostatočnú motiváciu pre rozvoj a zvýšenie darcovstva, preto bol zrušený novelou zákona o dani z príjmu, nakoľko predstavoval pre štátny rozpočet bremeno.

4.1.2 Financovanie neziskových organizácií zo súkromných zdrojov

Jedná sa najmä o spoluprácu organizácií tretieho sektora s podnikateľskou sférou, z pravidla formou marketingu a sponzoringu, prevláda tiež užívanie časti hmotného majetku významných jednotlivcov z verejnej oblasti, či už z oblasti športu, umenia alebo iných oblastí ako sú napríklad herci či modelky. Tieto verejné osoby taktiež dopomáhajú neziskovému sektoru vo forme reklamy a vďaka zvyšovaniu povedomia o daných problematikách.²⁷

V súčasnom období registrujeme zmenu pohľadu súkromného sektora na tretí sektor. V minulosti spoločná kooperácia tretieho sektora a súkromného sektora bola zriedkavá z viacerých dôvodov. Predovšetkým sa jednalo o odlišnú perspektívu, ktorou bol vnímaný z perspektívy celej spoločnosti. Súkromná sféra zaznamenávala MVO len ako laicky pracujúcich dobrovoľníkov, ktorí pracujú chaoticky. Naopak neziskový sektor vnímal ten podnikateľský len ako sektor čisto zameraný na tvorbu zisku, zisk je pre dané organizácie dôležitejší ako spoločenská zodpovednosť a ľudský prístup. Tak ako sa celosvetový trend v rámci podnikateľského sektora vyvíja smerom k väčšej spoločenskej zodpovednosti, tak sa vyvíja aj tretí sektor v oblastiach profesionality. Vďaka tomuto faktoru je kooperácia súkromného a neziskového sektora čím ďalej tým častejšia. Táto spolupráca funguje rôznymi spôsobmi ako napr. dary, odborné poradenstvo, marketing a pod.

²⁷ ČIHOVSKÁ, V.: Marketing neziskových organizácií. Bratislava: Vydavateľstvo EUROUNION, 1999. 200 s. ISBN 80-88984-04-1

K najvýznamnejším formám podpory neziskového sektora zaradíme:

- Darcovstvo: darovacia zmluva je upravená Občianskym zákonníkom, jedná sa o dar bezplatne ponechaný obdarovanému.
- Sponzorstvo: nie je v našich podmienkach takmer vôbec legislatívne upravené (výnimkou je zákon č. 468/1991 Zb. o prevádzkovaní rozhlasového a televízneho vysielania), jedná sa o akýkoľvek finančný a nefinančný príspevok, ktorého účelom je priame alebo nepriame financovanie MVO. Sponzorský príspevok môže byť poskytovaný akoukoľvek fyzickou alebo právnickou osobou.

V porovnaní sponzorstva a daru je zásadným rozdielom to, že dar je bezplatný transfer, zatiaľ čo sponzorstvo je príspevok. ²⁸

4.1.3 Financovanie neziskových organizácií z individuálnych zdrojov

Jednou z najstabilnejších fundraisingových metód je metóda získavania finančných prostriedkov z individuálnych zdrojov- individuálny darcovia. ²⁹

Základom tejto metódy je získavanie finančných prostriedkov od individuálnych darcov- jednotlivcov. Táto metóda získavania zdrojov vyniká svojou stabilitou, ale taktiež aj svojou náročnosťou. Náročnosť a stabilita metódy má spoločného menovateľa, tým je potrebný vysoký počet individuálnych darcov. Na začiatku využívania tejto metódy musí organizácia svojim cieľom osloviť dostatočný počet jednotlivcov, ktorých zaujme daný cieľ organizácie. Ak organizácia úspešne zvládne oslovenie darcov prichádza výhoda tejto metódy vo forme vysokej stability získavania finančných zdrojov. Medzi najčastejšie formy patria dobročinné akcie, verejné zbierky, členské príspevky a pod.

Základnými zásadami pri financovaní neziskových organizácií pomocou individuálnych zdrojov sú zásady emotívnosti, jasnosti, stručnosti informácií, dôveryhodnosti a v neposlednom rade zásada jednoduchosti výberu financií.

²⁸ MAJDÚCHOVÁ, H.- BUKOVOVÁ, S. – HRUŠOVSKÁ, D. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. Ekonóm, 2018. ISBN 978-80-225-4587-7

²⁹ KOLEKTÍV AUTOROV. Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie. Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2000. ISBN 80-968095-3-9.

4.2 Samofinancovanie

Samofinancovanie je spôsob financovania, kedy MVO využíva vlastné zdroje (materiálne, ľudské, finančné, know-how a pod.) za účelom generovania a získavania prostriedkov (najmä, ale nie výhradne finančných) pri plnení svojej všeobecne prospešnej misie, poslania. Týmto spôsobom, sa odlišuje od podnikateľských subjektov. Aj keď sa môže zdať, že ziskovosť je pre subjekty tretieho sektora neprijateľná, tento pohľad je však mylný. Kladný hospodársky výsledok je rovnako dôležitý u podnikateľských ako aj neziskových subjektoch, k rozdielu dochádza v momente prerozdeľovanie resp. využívanie zisku. Zisk, ktorý je tvorený podnikateľskými subjektami je určený na obohacovanie majiteľov kdežto v prípade MVO je zisk určený na napĺňanie vopred určených prospešných cieľov organizácie. Vzhľadom na zložitú situáciu, ktorú vnímame pri financovaní tretieho sektora pomocou externých zdrojov vieme predpokladať, že sa časom bude zlepšovať spôsob a zvyšovať podiel neziskových organizácií, ktoré sú financované prevažne z vlastných interných zdrojov organizácie.³⁰

Samofinancovanie predstavuje metódu, pri ktorej organizácia tretieho sektora využíva svoje vlastné odborné znalosti a zdroje na generovanie a získavanie finančných prostriedkov. Primárne sa jedná o finančný kapitál ale môže sa jednať aj o iné typy zdrojov ako napr. databáza kontaktov, know-how, marketing a pod. Počas celého procesu samofinancovania sa neustále kladie dôraz na dodržiavanie a napĺňanie poslania a misie neziskovej organizácie.

Existuje viacero spôsobov samofinancovania, vrátane predaja vlastných produktov, členských príspevkov, účtovania za poskytované služby, využívania materiálnych a nemateriálnych aktív, ako aj generovania príjmov prostredníctvom investícií. Na Slovensku existuje aj tzv. CharitySet, ktorý je otvoreným podielovým fondom spravovaným spoločnosťou Tatra Asset Management, a.s. Tento fond efektívne zhodnocuje voľné prostriedky neziskových organizácií prostredníctvom komerčného investovania na kapitálovom trhu.³¹

³⁰ MAJDÚCHOVÁ, H.-DLUHÁ, M.-MARČEK, E. Neziskové organizácie. Bratislava: Sprint – vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, 2004. 180 s. ISBN 80-88848-59-8.

³¹ MARČEK, E. Financovanie mimovládnych neziskových organizácií z verejných zdrojov na úrovni miestnych samospráv. Bratislava: PANET, 2010. 145 s. ISBN 978-80-968920-1-3.

Pre úspech tohto trendu je pre tretí sektor kľúčové, pôsobenie skupiny ľudí nielen s dostatočným ekonomickým vzdelaním, ale taktiež aj podnikateľským duchom a schopnosťou zaujať ktorí nielen žiadajú o financie od iných, ale taktiež aj uvažujú o poskytovaní služieb alebo tovarov výmenou za služby. Títo ľudia musia mať zodpovedný prístup nielen k misii organizácie, ale aj k financiám a projektom, pretože grantová kultúra stojí na dôvere, že nezisková organizácia použije pridelené prostriedky v súlade so svojím poslaním a nezneužije ich. Ak organizácia nesplní účel, pre ktorý boli prostriedky poskytnuté, darcovia sú zvyčajne bezmocní a len zriedkakedy sa rozhodnú riešiť spor pomocou súdov. V prípade, že organizácia získala financie prostredníctvom riadneho obchodného vzťahu, zaobchádzanie s prostriedkami je z pravidla zodpovednejšie.

4.2 Fundraising

Fundraising môže byť opísaný ako dôkladne plánovaná, cielená, organizovaná a stratégicky orientovaná činnosť organizácií tretieho sektora, ktorá sa zameriava na identifikáciu, pritiahnutie a získanie zdrojov na uspokojenie konkrétnej potreby. Zahŕňa širokú škálu metód a postupov, ktorých cieľom je získať finančné prostriedky a iné zdroje pre aktivity neziskových organizácií. Vede k získavaniu rôznych zdrojov- hmotných, nehmotných, finančných a nefinančných, ktoré sú určené a využívané na realizáciu cieľov MVO a fungovanie danej organizácie.

Fundraisor je jednotlivец pôsobiaci v rámci neziskovej organizácie, ktorý má na starosti realizáciu fundraisingových aktivít a zabezpečuje získavanie finančných prostriedkov pre organizáciu.³²

4.3.1 Fundraisingový projekt

Fundraisingový projekt je základným predpokladom úspešného fundraisingu. Malo by sa jednať o kvalitne vypracovaný projekt na spracovaní a realizácii ktorého sa podieľali

³² KOLEKTÍV AUTOROV. Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2000. 311 s. ISBN 80-968095-3-9.

všetci tí, ktorí sa v budúcnosti budú akýmkoľvek spôsobom podieľať na chode neziskovej organizácie.

4.3.2 *Metódy fundraisingu*

Medzi najúčinnšie metódy fundraisingu zaradujeme:

- Odborné stretnutie
- Zbierka
- Kampaň
- Zdieľaný marketing
- Organizovanie akcií
- Inzercia
- Členstvo
- Predaj

4.3.3 *Osobnosť fundraisora*

Tak ako je v podnikateľskej sfére najdôležitejšou osobou majiteľ spoločnosti, v prípade fundraisingu je najdôležitejšou osobou samotný fundraiser. Samotný fundraiser rokuje s donormi, koordinuje a riadi práce na projekte. Práve z tohto dôvodu je potrebné aby samotný fundraiser disponoval určitými znalosťami a schopnosťami.

Fundraisor musí danému projektu absolútne dôverovať a mal by byť zapálený pre danú vec. Práve svojim zápalom, entuziazmom a nadšením môže zaujať donorov a taktiež povzbudiť ostatných členov tímu.

Presvedčivosť priamo nadväzuje na dôveru v samotný projekt. Len pre vec zapálený fundraiser môže presvedčivo rozprávať o cieľoch a projektoch organizácie.

Medzi ďalšie podstatné schopnosti zaradujeme napr. schopnosť požiadať o pomoc, hovoriť pravdu, schopnosť vytvárať a nadväzovať nové kontakty, vedieť argumentovať a odpovedať na námietky potencionálnych donorov.

5 Ciel' práce

Táto bakalárska práca sa zaoberá charakteristikou súkromných neziskových organizácií v Slovenskej republike s dôrazom na ich finančné špecifikácie. Hlavným cieľom je aplikovať získané teoretické poznatky na konkrétnu neziskovú organizáciu DOBRÝ ANJEL, n. o. Práca sa zameriava na skúmanie a popis financovania tejto organizácie.

Splnenie cieľu bakalárskej práce sme dosiahli pomocou stanovenia parciálnych cieľov. Základné parciálne ciele využité pri skúmaní teoretickej problematiky:

- Objasnenie základných pojmov
- Charakterizovanie neziskového sektora na Slovensku, vývoj tretieho sektora v čase a v neposlednom rade skúmanie právnej a legislatívnej štruktúry v našich podmienkach
- Charakterizovanie financovania tretieho sektora

Parciálne ciele využité pri praktickej časti našej práce:

- Charakterizovanie činnosti neziskovej organizácie DOBRÝ ANJEL
- Identifikovanie zdrojov financovania organizácie
- Posúdenie vývoja príjmov, výdavkov a porovnanie spôsobu financovania v jednotlivých rokoch
- Zhodnotenie výsledkov skúmania financovania organizácie a následné vypracovanie návrhov pre ďalšie možnosti financovania

6 Metodika práce a metódy skúmania

Objektom skúmania tejto bakalárskej práce bola nezisková organizácia Dobrý Anjel. Poslaním organizácie je charitatívna činnosť a dlhodobá finančná podpora rodín s nezaopatrenými deťmi, kde niektorý z členov rodiny trpí rakovinou resp. iným kritickým ochorením. Medzi ciele organizácie môžeme zaradiť vytvorenie stabilnej, dlhodobej a transparentnej inštitúcie, ktorá dokáže svojou činnosťou zaujať veľké spektrum darcov, ktorí sú ochotní zasielať pravidelné finančné príspevky. Na dosiahnutie týchto cieľov potrebuje organizácia finančné zdroje a propagáciu. Práve z tohto dôvodu sa v tejto práci zameriavame na analýzu hospodárskeho výsledku organizácie, uvádzame zdroje príjmov, druhy príjmov a spôsob využitia finančných prostriedkov v rokoch 2019-2022.

Pracovný postup pozostával z počiatočného zberu teoretických informácií, ktoré sme nasledovne využívali pri spracovávaní analýzy financovania organizácie Dobrý Anjel.

Informácie k teoretickej časti práce sme prevažne čerpali z knižných zdrojov, z menšej časti sme využívali dostupné elektronické zdroje, internetové články a zákony Slovenskej republiky. Pri tvorbe praktickej časti sme informácie čerpali z daňových priznaní, výročných správ, súvah zverejnených na stránkach Dobrého Anjela, n.o. a Finstat..

Pri príprave bakalárskej práce sme využívali viaceré vedecké metódy, ktoré nám boli nápomocné pri dosahovaní parciálnych cieľov. Medzi základné vedecké metódy, ktoré sme využívali pri tvorbe a spracovávaní našej práce zaradujeme:

- Analýza
- Syntéza
- Komparácia
- Indukcia
- Dedukcia

7 Analýza neziskovej organizácie Dobrý Anjel

V tejto časti bakalárskej práce sme analyzovali vybranú neziskovú organizáciu Dobrý Anjel. Zamerali sme sa na charakteristiku organizácie, na spôsoby financovania a hospodárenie organizácie. Po analýze sme navrhli riešenia, ktoré by pre organizáciu mohli byť v budúcnosti prospešné.

7.1 Charakteristika neziskovej organizácie Dobrý Anjel

Dobrý anjel je humanitárna nezisková organizácia, ktorá poskytuje občiansku finančnú pomoc rodinám s deťmi, kde niektorý člen rodiny (otec, matka alebo dieťa) trpí rakovinou alebo iným kritickým ochorením ako napr. detskou mozgovou obrnou, cystickou fibrózou, chronickým ochorením obličiek, Downovým syndrómom, atď.. Program pravidelne poskytuje mesačné finančné príspevky týmto rodinám, ktoré sa dostali do finančnej tiesne v dôsledku choroby.

Nezisková organizácia bola založená dvomi zakladateľmi 20.06.2006, prvé príspevky boli odoslané 02.10.2006. Za prvých 15 rokov pôsobenia Dobrý anjel prerozdělil viac ako 60 miliónov eur z príspevkov darcov do približne 10 tisícov znevýhodnených rodín.

Dobrý anjel je systém, ktorý umožňuje až státisícom darcov, nazývaných Dobrí anjeli, poskytnúť finančnú pomoc tisíckam chorých jednotlivcov. Títo Dobří anjeli prispievajú relatívne malými pravidelnými mesačnými čiastkami, čím podporujú finančnú pomoc pre týchto chorých ľudí a ich rodiny.

Orgánmi neziskovej organizácie Dobrý anjel sú správna rada tvorená tromi členmi, dozorná rada zložená z troch členov, výkonný riaditeľ, niekoľko administratívnych pracovníkov a dobrovoľníkov.³³

³³ Internetová stránka Dobrý Anjel, n.o.. Dostupné na: <https://dobryanjel.sk/>

7.2 Financovanie neziskovej organizácie Dobrý Anjel

Nezisková organizácia hospodári so svojim majetkom a príjmami samostatne a v súlade so zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi. Majetok organizácie je založený na viaczdrojovosti a je tvorený z veľkej časti príspevkami fyzických osôb, príspevkami od iných organizácií a inými príjmami. Majetok organizácie je možné využívať len na všeobecne prospešné účely, ktoré sú v súlade s cieľmi organizácie.

7.2.1 Výsledky hospodárenia neziskovej organizácie

Nasledujúca tabuľka znázorňuje vývoj príjmov a výdavkov za sledované obdobie 2019-2022:

Tabuľka 3 Vývoj príjmov a výdavkov za sledované obdobie 2019-2022

	2019	2020	2021	2022
Príjmy	5 668 880€	5 328 532€	5 841 816€	5 850 404€
Výdavky	5 647 300€	5 301 137€	5 776 375€	5 745 272€
VH	21 580€	27 395€	65 440€	105 132€

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ Dobrý Anjel, n.o. a Finstat

Vďaka údajom z tabuľky môžeme konštatovať, že Dobrý Anjel, n.o. vo všetkých pozorovaných obdobiach dosiahol zisk- kladný hospodársky výsledok. V tabuľke pod označením VH rozumieme výsledok hospodárenia pred zdanením.

Rok 2022 môžeme z pohľadu výšky príjmov považovať za najúspešnejší. Vďaka viaczdrojovému financovaniu nezisková organizácia dosiahla príjmy vo výške 5 850 404€. V roku 2020 pozorujeme naopak za sledované obdobie najnižšie príjmy organizácie, ktoré boli zapríčinené reštrikciami spojenými s pandémiou Covid-19. Neistá ekonomická situácia ovplyvnila schopnosť, ochotu a výšku príspevkov od darcov, ktorá sa odzrkadlila v znížených príjmoch organizácie. Príjmy organizácie do roku 2019 kontinuálne rástli, v roku 2020 došlo historicky prvýkrát k poklesu príjmov, neskôr však môžeme pozorovať

obnovenie kontinuálneho rastu v rokoch 2021 a 2022. Nezisková organizácia Dobrý anjel predpokladá v nasledujúcich rokoch naďalej rast príjmov, za najväčšie ohrozenie rastu pokladajú vysokú infláciu počas roka 2022, ktorej dopady ovplyvnia finančnú likviditu darcov v nasledujúcich obdobiach- v rokoch 2023 a 2024. Zníženie príspevkov od fyzických osôb v dôsledku čiastočnej ekonomickej krízy vidíme už v roku 2022.

7.2.2 Štruktúra príjmov v rokoch 2019- 2022

Nezisková organizácia Dobrý anjel využíva pre svoje financovanie viaczdrojovosť v podobe finančných a nefinančných zdrojov. Medzi najvýznamnejšie finančné zdroje patria príspevky od darcov a naopak medzi najvýznamnejšie a najdôležitejšie nefinančné príjmy radíme reklamu resp. marketingové kampane od organizácií súkromného sektora a jednotlivcov z verejnej oblasti . Financovanie neziskovej organizácie je v súlade so zákonom a môžeme konštatovať, že sa jedná o zdravé financovanie.

V nasledujúcej tabuľke sú zoradené jednotlivé typy príjmov spoločne s výškou daných príjmov. Z tabuľky vyplýva, že väčšina príjmov, ktoré nezisková organizácia má, sa opakujú vo všetkých štyroch rokoch - jedná sa o stabilné príjmy. Celkové príjmy za sledované obdobie dosiahli výšku 22 689 632€.

Tabuľka 4 Typy príjmov

	2019	2020	2021	2022
Prijaté príspevky od fyzických osôb	5 092 910€	4 845 168€	5 225 943€	5 098 300€
Príspevky z podielu zaplatenej dane	412 382€	363 606€	265 212€	395 282€
Prijaté príspevky od iných organizácií	123 886€	88 225€	309 638€	322 777€
Tržby z predaja služieb	29 711€	21 833€	26 581€	21 409€
Tržby za predaný tovar	7 601€	6 333€	1 765€	1 417€
Iné ostatné výnosy	2 390€	3 367€	5 720€	6 525€
Tržby z predaja cenných papierov a podielov	-	-	6 957€	4 694€
Príjmy spolu	5 668 880€	5 328 532€	5 841 816€	5 850 404€

VH pred zdanením	21 580€	27 395€	65 440€	105 132€
Daň z príjmov	6 397€	5 256€	4 070€	3 273€
VH po zdanení	15 183€	22 139€	61 370€	101 859€

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ Dobrý Anjel, n.o. a Finstat

Štruktúra príjmov neziskovej organizácie za sledované obdobie bola nasledovná:

Najväčšie príjmy neziskovej organizácie Dobrý anjel boli tvorené z príspevkov fyzických osôb. Výška príspevkov sa každoročne čiastočne mení, je volatilná, rovnako ako počet darcov. V roku 2019 príspevky fyzických osôb tvorili 89,84% príjmov, v nasledujúcom období sa podiel zvýšil na 90,93%, v roku 2021 opäť čiastočne klesli na 89,46% a 2022 na 87,14%. V priemere sa jedná o aktívne prispievajúcich 250 000 darcov fyzických osôb.

Druhým najväčším zdrojom financovania organizácie, ktorého podiel na príjmoch Dobrého anjela sa pohybuje v sledovanom období v rozmedzí od 4,54% do 7,27%, je príjem z príspevkov z podielov na zaplatenej dani- tiež známy pod pojmom 2% z daní .

Za tretí najvyšší príjem Dobrého anjela za všetky obdobia môžeme označiť príjem z príspevkov od iných organizácií. Tieto príjmy pochádzajú z organizácií súkromného sektora, jedná sa o spriatelnené organizácie, ktorých príspevky z pravidla financujú chod neziskovej organizácie. Príjem z príspevkov od iných organizácií tvoril v sledovanom období 1,66% - 5,52% z celkových príjmov. Medzi najvýznamnejšie spoločnosti, ktoré prispievajú tejto organizácii radíme VÚB, a.s. Bratislava, Orange Slovensko, a.s. Slovak Telekom, a.s. a O2 Slovakia, s.r.o..

Medzi ďalšie príjmy organizácie zaradujeme príjmy z predaja služieb, tovarov, iné ostatné výnosy a v neposlednom rade tržby z predaja cenných papierov- tie sa vyskytli len v období 2021 a 2022- ich podiel na financovaní predstavoval približne 0,10%.

Podľa dát z tabuľky za rok 2019 môžeme konštatovať, že v danom roku sa financovaní Dobrého Anjela podieľali takmer všetky druhy príjmov. S výnimkou tržieb z predaja cenných papierov a podielov, ktorý absentoval aj v roku 2020.

Financovanie a výška príjmov za rok 2020 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím čiastočne klesla, a to z viacerých dôvodov. Najzásadnejší pokles vnímame vo výške

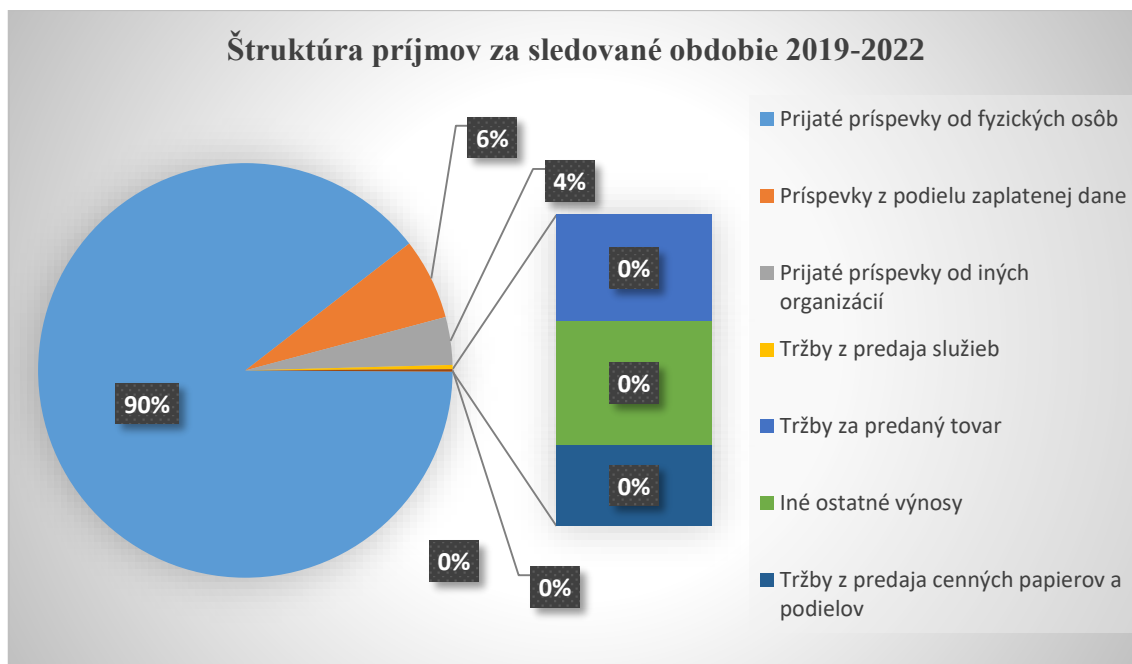
finančných zdrojov z príspevkov fyzických osôb, ktoré oproti roku 2019 v roku 2020 klesli a to o takmer 250 tisíc eur. Pokles vnímame aj pri ostatných príjmoch, tento pokles bol spôsobený pandémiou Covid-19. Pandémia sa odrazila na príjmoch organizácie čiastočne z dôvodu proti pandemických oparení- fyzické osoby znižovali svoje náklady a obmedzovali výdavky na najvyhnutejšie.

Podľa dát z roku 2021 pozorujeme nárast príjmov oproti bezprostredne predchádzajúcemu obdobiu. Príjmy vzrástli na základe prijatých príspevkov od fyzických osôb, iných organizácií, tržieb z predaja služieb a iných výnosov. Vznikol aj nový typ príjmu a to tržby z predaja cenných papierov a podielov. Zaznamenávame však aj pokles príjmov pri príspevkoch z podielu zaplatenej dane- 2% z daní. Dôvod zníženia tohto príspevku pripisujeme predchádzajúcemu zdaňovaciemu obdobiu a celkovej ekonomickej situácie v predchádzajúcom roku- 2020.

V roku 2022 vnímame pokles výšky príspevkov fyzických osôb, považujeme za pravdepodobné, že na znížení príspevkov mohla negatívna situácia spojená s vojnou na Ukrajine, následná energetická kríza a vysoká inflácia, ktorá opäť ako v období roku 2020 prinútila bežných občanov znižovať výdavky. Ostatné príjmy organizácie mali rastúci charakter.

Percentuálna priemerná výška príjmov za sledované obdobie 2019-2022 je uvedená v nasledujúcom grafe číslo jedna.

Graf 1 Štruktúra príjmov za sledované obdobie 2019-2022

Zdroj: Vlastné spracovanie

7.2.3 Štruktúra výdavkov v rokoch 2019- 2022

Hlavné výdavky neziskovej organizácie Dobrý anjel sú vynakladané na:

- Poskytovanie príspevkov fyzickým osobám
- Mzdové náklady
- Ostatné služby

Jednotlivé výdavky organizácie sú uvedené v nasledujúcej tabuľke. Celkové náklady za sledované obdobie dosiahli výšku 22 470 084€.

Tabuľka 5 Typy výdavkov

Výdavky	2019	2020	2021	2022
Poskytnuté príspevky fyzickým osobám	5 355 525 €	5 033 544€	5 374 479€	5 387 524€
Mzdové náklady	91 840,00 €	87 330€	118 108 €	115 445€
Ostatné služby	121 471€	115 986€	173 620€	147 859 €
Zákonné soc. a zdrav. poistenie	32 184€	31 006€	42 545€	40 649 €

Spotreba materiálu	23 254€	14 620 €	42 536 €	24 107 €
Opravy a udržiavanie	1 597€	1 135 €	1 965 €	12 194 €
Cestovné	902 €	- €	721 €	1 060 €
Iné ostatné výdavky	20 527 €	17 516 €	22 401 €	16 434 €
Výdavky spolu	5 647 300 €	5 301 137€	5 776 375€	5 745 272 €

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ Dobrý Anjel, n.o. a Finstat

Čo sa týka štruktúry výdavkov, najväčšiu časť výdavkov tvoria poskytnuté príspevky fyzickým osobám a to 94 %. Pod týmto výdavkom si môžeme predstaviť náklady spojené s pravidelnými príspevkami rodinám. Tieto výdavky sú pre organizáciu najdôležitejšie- podstata celej organizácie spočíva v pomoci chorým rodinám.

Náklady ostatné služby sú druhým najväčším výdavkom organizácie v priemere 3% z výdavkov. Zväčša sa jedná o marketingové a propagačné služby, konzultačné služby, právne a v neposlednom rade audítorské služby, netreba tiež opomenúť IT support.

Tretím najvyšší výdavok zväzu tvoria výdavky mzdové náklady v priemere 2%, v ďalšej časti tejto práce sa budeme venovať týmto nákladom viac.

Medzi ďalšie náklady zaraďujeme zákonné sociálne a zdravotné poistné, spotreba materiálu, opravy a cestovné náklady. Náklady spojené s platbou za zákonné sociálne a zdravotné poistné sa podľa údajov každoročne zvyšujú, v tomto prípade vnímame koreláciu so mzdovými nákladmi. Pre objasnenie, čím vyššie mzdy platíme zamestnancom, tým vyššie poistné platíme.

V roku 2022 pozorujeme zvýšené náklady za opravy a údržbu, z celkových výkazov vyplýva, že sa jedná historicky o najvyššie náklady pri tejto položke. Navýšenie tejto položky prisudzujeme dĺžke fungovania neziskovej organizácie, nezisková organizácia v tomto čase jestvuje 16 rokov, z čoho plynie opotrebovanie nehnuteľného majetku organizácie, ktorý potrebuje opravu.

Cestovné je jedným z najnižších nákladov organizácie, do tabuľky sme ho uviedli z dôvodu poukázania na rok 2020, počas ktorého boli náklady za cestovné nulové. Tento fakt pripisujeme vtedajšej pandemickej situácii, ktorá zapríčinila zákaz cestovania.

Pod označením ostatné výdavky vnímame výdavky ako napr. ostatné dane a poplatky, ostatné sociálne poistenie, zákonné sociálne náklady, daň z motorových

vozidiel, ostatné sociálne poistenie, dary a iné ostatné výdavky. Tieto výdavky tvoria maximálne 2% z celkových nákladov.

Percentuálna priemerná výška výdavkov za sledované obdobie 2019-2022 je uvedená v nasledujúcom grafe číslo dva.

Graf 2 Štruktúra výdavkov za sledované obdobie 2019-2021

Zdroj: Vlastné spracovanie

7.2.4. Štruktúra financovania prevádzky neziskovej organizácie

V súlade s etickým kódexom organizácie Dobrý anjel sa všetky príspevky súvisiace s finančnými darmi musia rovnomerne rozdeliť medzi rodiny, ktorým organizácia poskytuje pomoc. Všetky náklady spojené s fungovaním systému organizácie sú hradené z alternatívnych finančných zdrojov, nie z príspevkov od darcov.

Medzi finančné zdroje potrebné pre fungovanie prevádzky organizácie v prvých rokoch patrili prevažne súkromné úspory zakladateľov, neskôr sa pridali príspevky na chod organizácie od partnerov- firiem, partnerov- fyzických osôb, tržby z predaja cenných papierov a iné tržby.

Tabuľka 6 Typy príjmov určené na financovanie organizácie

Príjem	2019	2020	2021	2022
Príspevky od firiem	81 262€	88 225€	309 638€	322 777€
Príspevky od fyzických osôb	212 229€	184 749€	122 251€	135 024€
Tržby z predaja cenných papierov	-	-	6 957€	4 694€
Iné zdroje	39 701€	21 833€	29 749€	29 351€
Príjmy spolu	333 192€	294 807€	468 595€	491 846€

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výročných správ Dobrý Anjel, n.o. a Finstat

V roku 2021 predstavovali prevádzkové náklady organizácie 7,61 % z celkového objemu vyzbieraných finančných prostriedkov. V obdobiach 2020 a 2019 bol podiel nákladov na prevádzku nižší a to 5,41 % a 5,55 % z celkového objemu prostriedkov. Na základe uvedeného môžeme tvrdiť, že počas roku 2020 boli prevádzkové náklady najnižšie a naopak v roku 2022 najvyššie- hodnota 7,85%. Rozdiel v nákladoch má viacero menovateľov, medzi najpodstatnejšie patrí- pandémie v roku 2020, počas ktorej nezisková organizácia obmedzovala množstvo výdavkov z dôvodu znížených príjmov. Naopak v roku 2022 došlo k zvýšeniu nákladov, ktorých príčinu môžeme prisudzovať energetickej kríze a zvýšeným nákladom spojených práve s touto krízou. Podľa medzinárodnej metodiky sú charitatívne organizácie s podielom menším ako 10 % považované za výnimočne dobre prosperujúce.

Priame náklady v roku 2021 predstavovali 255 777 eur, propagačné náklady boli vo výške 149 033 eur a náklady spojené s e-shopom 1 131 eur.

7.3 Diskusia

Najväčšie príjmy neziskovej organizácie Dobrý anjel pochádzajú z príspevkov fyzických osôb. Priemerná výška príspevkov medziročne rastie, v aktuálnom období je vo výške 7,5€/ mes. na jedného darcu. Taktiež sa mení aj počet darcov, v predchádzajúcom roku sa na financovaní cieľom organizácie podieľalo takmer 300 tisíc fyzických osôb. Tento spôsob financovania pokladáme za veľmi stabilný, systém financovania ukázal svoju stabilitu počas zložitých období v rokoch 2020 a 2022.

Ďalším z najvýznamnejších príjmov organizácie sú príspevky od iných organizácií. V prípade neziskovej organizácie Dobrý anjel vnímame výnimočnú spoluprácu s veľkými spoločnosťami pôsobiacimi na Slovensku. Za zmienku stoja najvýznamnejší partneri v

podobe VÚB, a.s. Bratislava, Orange Slovensko, a.s. Slovak Telekom, a.s. a O2 Slovakia, s.r.o., Martinus, Organizácia využíva príspevky od iných organizácií aj v nefinančnej podobe- jedná sa najmä o propagačné služby. Najvýznamnejšími organizáciami, ktorý sa podieľajú na fungovaní Dobrého anjela sú napr. TV JOJ, TV Markíza, rádiá Európa2, Expres, FUN rádio a iní. Medzi najvýraznejšie verejne známe osoby, ktoré podporujú Dobrého anjela radíme hokejistu Jula Hudáčka, speváčku Máriu Čírovú, herca Juraja Baču a ďalších.

Z dlhodobého hľadiska môžeme konštatovať fakt, že daná nezisková organizácia má zdravé financovanie vďaka ktorému dokáže z dlhodobého hľadiska naplňovať svoje poslanie. Dobrý anjel, n.o. môžeme zaradiť medzi ukážkovo fungujúce a financované organizácie tretieho sektora na Slovensku.

Navrhnutie zlepšenia

Spôsob financovania neziskovej organizácie Dobrý Anjel vnímame ako stabilný a dlhodobo udržateľný systém financovania. Hoci sa jedná o jeden z najprepracovanejších spôsobov financovania MVO v našich podmienkach, vnímame priestor na zlepšenie.

Za najvýznamnejší priestor pre zlepšenie financovania Dobrého Anjela pokladáme samofinancovanie, ktoré malo v analyzovanom období nízky podiel na celkovom financovaní organizácie. Pozorujeme, že podiel samofinancovania na celkových príjmoch organizácie má z roka na rok zostupný charakter.

Organizácia má v aktuálnom období svoj vlastný e-shop, na ktorom ponúka viacero tovarov a reklamných predmetov v podobe tričiek, ponožiek, hrnčiek a vôní do áut. Pre začiatok navrhujeme zvýšenie sortimentu, ktorý organizácia predáva. Taktiež odporúčame zameranie sa na kvalitu produktov a v neposlednom rade využitie dobrého mena a kontaktov, ktoré organizácia za svoje dlhodobé pôsobenie nadobudla. Jedným z našich návrhov je napríklad vytvorenie spolupráce medzi organizáciou Dobrý Anjel a významnou Slovenskou značkou, ktorá pôsobí v módnom priemysle. Vytvorenie takejto spolupráce by mohlo priniesť kolekciu oblečenia, ktoré by dokázalo zaujať väčšie spektrum záujemcov, keďže by sa nejednalo o klasické reklamné predmety s veľkými logami organizácie. Vďaka spolupráci by dokázala organizácia získať viac financií na samofinancovanie.

Ďalšou možnosťou ako zvýšiť podiel samofinancovania je vytvorenie charitatívneho podujatia v podobe koncertu, galavečeru resp. dražby.

Záver

Znakom fungujúcej spoločnosti je rozdelenie trhu na tri sektory. Neodmysliteľnou súčasťou verejného života a občianskej spoločnosti je tretí sektor. Jeho význam v priebehu troch desaťročí neustále narastá. Mimovládny sektor poukazuje a rieši problémy spoločnosti, ktoré štát prehliada a pre súkromný sektor nie sú dostatočne zaujímavé.

Cieľom tejto práce bolo objasniť a priblížiť fungovanie neziskových organizácií v aktuálnych podmienkach SR. V prvých kapitolách tejto bakalárskej práci sme sa zamerali na súvislosti medzi históriou vývoja MVO, legislatívou a financovaním aké poznáme v našom systéme.

Následne sme nadobudnuté teoretické znalosti aplikovali v praxi pri analyzovaní neziskovej organizácie Dobrý Anjel. Kde sme po analýze príjmov v rokoch 2019-2022 konštatovali, že daná organizácia je v závislosti na príjmovej podpore z externých zdrojov. Predovšetkým od príspevkov od darcov- fyzických osôb, príspevkov od iných organizácií a asignácií 2% zo zaplatených daní. Spôsob a aktuálny stav financovania Dobrý Anjel, n.o. vnímame a pokladáme za vysoko stabilný a efektívny, avšak aj pri tomto spôsobe financovania vidíme priestor pre zlepšenie.

Medzi najvýznamnejší priestor pre zlepšenie pokladáme zefektívnenie a zvýšenie podielu samofinancovania vo financovaní organizácie.

Zaistiť dostatočné zdroje na realizáciu všeobecne prospešných účelov je kľúčovou a neoddeliteľnou súčasťou každej neziskovej organizácie.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje:

BÚTORA, M. Čítanka pre neziskové organizácie. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 1998. 199 s. ISBN 80-967890-5-8.

BÚTORA, M. – FIALOVÁ, Z.: Neziskový sektor a dobrovoľníctvo na Slovensku. 1. vyd. Bratislava : SPACE, 1995. 87 s. ISBN 80-09674-80-09.

ČIHOVSKÁ, V.: Marketing neziskových organizácií. Bratislava: Vydavateľstvo EUROUNION, 1999. 200 s. ISBN 80-88984-04-1.

DUDEKOVÁ, G. Dobrodružné združovanie na Slovensku v minulosti. Bratislava: SPACE, 1998. 106 s. ISBN 80-967403-8-5.

KOLEKTÍV AUTOROV. Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2000. 311 s. ISBN 80-968095-3-9.

KUVÍKOVÁ, H. Neziskové organizácie v Európskej únii. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2004. 102 s. ISBN 80-8055-937-6.

MAJDÚCHOVÁ, H.-DLUHÁ, M.-MARČEK, E. Neziskové organizácie. Bratislava: Sprint – vydavateľská, filmová a reklamná agentúra, 2004. 180 s. ISBN 80-88848-59-8.

MAJDUCHOVÁ, H. Neziskové organizácie: vybrané problémy ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. Bratislava: SPRINT DVA, 2009. 176 s. ISBN 978-80-89393-12-1.

MAJDUCHOVÁ, Helena- BUKOVOVÁ, Sylvia – HRUŠOVSKÁ, Dana. Neziskové organizácie: Vybrané problematiky ekonomiky a manažmentu neziskových organizácií. 1. vyd. Bratislava: Ekonóm, 2018. 220s. ISBN 978-80-225-4587-7.

MARČEK, E. Financovanie mimovládnych neziskových organizácií z verejných zdrojov na úrovni miestnych samospráv. Bratislava: PANET, 2010. 145 s. ISBN 978-80-968920-1-3.

PIROŠÍK, V.: Legislatívny vývoj mimovládnych organizácií. In: MAJCHRÁK, J. – STREČANSKÝ, B. – BÚTORA, M. (ed.) : Keď ľahostajnosť nie je odpoveď. Bratislava : IVO, 2004. 398 s. ISBN 80-88935-73-3.

ŠÍBL, D. a iní. Veľká ekonomická encyklopédia. Bratislava: SPRINT, 2002. 967 s. ISBN: 808-9085-04-0.

Elektronické zdroje:

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta a kol. *Tretí sektor a mimovládne organizácie* [elektronický zdroj]. Banská Bystrica, 2009, 146 s. ISBN 978-80-8083-805-8 Dostupné na: <https://repo.umb.sk/xmlui/bitstream/handle/123456789/88/Treti%20sektor%20a%20mimovladne%20organizacie.pdf?sequence=1>

Internetová stránka Dobrý Anjel, n.o.. Dostupné na: <https://dobryanjel.sk/>

Internetová stránka Finstat. Dostupné na: <https://finstat.sk/>

Zákony:

Zákon č. 346/2018 Z. z., o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/346/20210101>

Zákon č. 34/2002 Z. z., o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/34/20201001>

Zákon č. 213/1997 Z. z., o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1997/213/20211231>

Zákon č. 147/1997 Z. z., o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z.. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1997/147/20201001>

Zákon č. 83/1990 Zb., o združovaní občanov. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/83/20201001>